

ИКОНОМИКА

ПОДГОТОВКА ЗА ВСИЧКИ СФЕРИ НА ЖИВОТА

материал на Йорган Карапенчев

Т онякога използваме думата икономика като синоним на стопанство. Например: „Икономиката на едната страна“. В английския език също често се случва, затова в последните години все по-често се използва думата „economics“, а не „economy“. Но сега ще говорим за икономиката като наука.

Сухото определение е „социална наука, която описва факторите, определящи производството, дистрибуцията и консумацията на продукти и услуги“. Но това наистина е твърде сухо, затова ще се опитаме да го преведем на по-разбираем език. Икономиката е обяснението за почти всичко, което се случва около нас.

Какво точно изучава икономиката

Важна характеристика на специалност икономика е, че включва в себе си работа с числа. Затова математическите умения, за ужас на много ученици, всъщност са изключително важни. Това е отразено и в приемните изпити за много университети, които включват математически компоненти или, най-малкото, отчитат резултатите по математика от дипломите за средно образование.

ИКОНОМИСТИ СА НУЖНИ В ПОВЕЧЕТО СТОПАНСКИ ОРГАНИЗАЦИИ, ДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ И НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

Специалистът по икономика трябва да има добро разбиране за начина, по който функционира света. И най-вече – да има отговор на въпроса: „Защо функционира по този начин.“ Например – знаете ли какви са историческите и икономическите предпоставки за съществуването на Европейския съюз, на ООН, на Евророната и т.н? Да, това са част от темите, които се засягат по време на обучението, но ако изначално нямате никакъв интерес към тях... то може би тя не е подходяща за вас.

И не на последно място по важност трябва да добавим владеенето на чужди езици. Нужно е само да направите кратка справка със сайтовете за предлагане на работа и ще видите, че всички обяви за икономисти изискват английски. Всеки допълнителен език е важно конкурентно предимство на пазара на труда. Имайте предвид, че източните езици – китайски, арабски, руски и др. ще стават все по-престижни в близко бъдеще.

Какви предмети се изучават

В началото на обучението си студентите изучават задължителни и избираеми общоуниверситетски учебни дисциплини от професионално направление Икономика: Микроикономическа теория, Организационно поведение, Човешки

ресурси, Иновации, Социална политика, Въведение в иконометрията, Търговско право, Фирмена култура, Икономическа култура, Евристични методи, Проектиране на управленски и информационни системи и др.

След като бъдещите икономисти се справят с по-общите предмети се пренасочват към: Макроикономическа теория и анализи, Поведенчески икономикс, Бизнес стратегии, Фирмени инвестиции, Бизнес комуникации, Икономика на малките и средни предприятия, Икономика на ЕС, Право на Европейския съюз, Международен стратегически мениджмънт, Международен маркетинг и групи.

Къде се изучава в България

Къде се изучава в България ли? Почти навсякъде. За добро или лошо, ако човек иска да учи икономика или сродна специалност у нас – то със сигурност ще успее да го направи в някое висше училище. В стремежа си да привлекат повече млади хора, за да увеличат бюджетите, за 15 г. висшите училища почти удвоиха броя на специалностите, които предлагат, сочат данните на МОН. Плановите на просветното министерство са направлението Икономика да бъде закрито в редица висши училища, които не демонстрират добро качество на преподаване. Това означава, че в следващите години постепенно ще бъде преустановен приемът на бъдещи икономисти в между 7 и 10 държавни висши училища. Тези, които започнат обучението си в такъв университет сега, ще могат да си го завършат и отпадането на специалностите ще се случва поетапно. Но все пак не ви препоръчваме да се насочвате към висше, което няма добри традиции в тази сфера. В таблицата по-долу ще видите водещите училища, за които можем уверено да кажем, че няма да има ограничение в приема в близките години.

Водещи висши училища в България

Класиране	Висше училище	Образователна степен	Резултат
1	Софийски университет „Св. Климент Охридски“	бакалавър, магистър	68
2	Американски университет в България	бакалавър	67
3	Университет за национално и световно стопанство	бакалавър, магистър	61
4	Нов български университет	бакалавър, магистър, доктор	54
5	Висше транспортно училище „Тодор Каблешков“	бакалавър, магистър, доктор	51
6*	Висше училище по застраховане и финанси	бакалавър, магистър	50
6*	Икономически университет	бакалавър, магистър, доктор	50
7	Стопанска академия „Димитър Апостолов Ценов“	професионален бакалавър, бакалавър, магистър	49
8*	Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“	бакалавър, магистър, доктор	48
8*	Русенски университет „Ангел Кънчев“	бакалавър, магистър	48

Източник: Министерство на образованието и науката

*Тези университети имат еднакви резултати в класацията на МОН.

Къде се изучава в чужбина

Ако трябва да определим държави, в които е най-престижно да се изучава икономика, то задачата ни ще бъде пределно лесна и ясна – Великобритания и САЩ. Всички световни класации за качеството на образованието са категорични – двете англоезични страни са хегемони, не само в икономиката (Ecopotomics), но и във всички подобни на нея специалности.

Статистиката, използвана конкретно в този брой, е от QS World University Rankings, които са и най-цитираните в световен мащаб. Но подобни данни имат и Financial Times, Webometrics, Шанхайската класация... Редовните ни читатели сигурно вече са се уморили да виждат все сходни висши училища. Затова е редно да помислим и какво остава извън топ 10 на университетите.

Топ 10 на университетите в света

Класиране	Висше училище	Държава	Резултат
1	Massachusetts Institute of Technology	САЩ	97
2	Harvard University	САЩ	96,5
3	Stanford University	САЩ	91,4
4	London School of Economics and Political Science	Великобритания	90,8
5	University of Chicago	САЩ	90,7
6	Princeton University	САЩ	90,4
7	University of California, Berkeley (UCB)	САЩ	90,2
8	University of Oxford	Великобритания	88,8
9	University of Cambridge	Великобритания	88,6
10	Yale University	САЩ	87,9

Източник: QS World University Rankings

Какво остана извън топ 10

Ако искате да изучавате икономика, не е задължително да го правите във Великобритания или САЩ. Не трябва да пренебрегваме и другите страни, само защото нямат представител в топ 10 на международните класации. Последните използват сложна методология, която отчита процента на успешна кариерна реализация, средните заплати, цитирането на научни публикации и т.н.

Но пропускат нещо много важно – емоционалната част на кандидатстването в чужбина. Ако ви влече към немския език и култура, например, би било лудост да кандидатствате във Великобритания, само защото очаквате малко по-висока заплата. Ако не сте в средата, която ви харесва, тази заплата не означава нищо.

Класациите не покриват и условията за живот на студентите. Да вземем за пример Лондон – безспорно невероятен град, посещаван от хиляди туристи, културен и ико-

номически център на Обединеното кралство. И притежава един от най-добрите университети за икономика – LSE. Но, замислете

ПРОСВЕТНОТО МИНИСТЕРСТВО ПЛАНИРА ЗАКРИВАНЕТО НА НАПРАВЛЕНИЕ ИКОНОМИКА В НЯКОИ УНИВЕРСИТЕТИ

те се, наистина ли искате да живеете в Лондон всеки ден – задръствания, високи наеми, стрес... Някои хора обичат спокойствието на по-малкия град.

Не искаме да ви отказваме от един или друг конкретен университет. Това са само примери. Но трябва да помислите и по тези въпроси, когато избирате висшето си училище.

Какви са възможностите за кариерна реализация

Икономисти са нужни в повечето стопански организации, държавни институции и неправителствени организации. Много компании имат нужда от специалисти в сферата на инвестиционната, фискалната и паричната си политика. Икономистите са важни при определянето на доходите на служителите, валутно-финансовите операции в международния бизнес и икономическото прогнозиране. Не трябва да пропускаме и възможността за реализация в изследователски и консултантски организации.

Азбучно правило е, че заплатите в частния сектор са по-големи от тези в публичния, но за сметка на това държавната работа се приема за по-сигурна и се характеризира с по-ниска натовареност.

За завършилите специалност икономика казват, че са „гялани камъни“. Това означава, че те могат да се реализират успешно в много сектори. Впрочем, много политици също имат икономическо образование. Така че ако имате амбиции към управлението на страната, това е специалност за вас.